

Laidiens: 30.06.2011., Nr. 100

Ministru kabineta noteikumi Nr.488

Rīgā 2011.gada 21.jūnijā (prot. Nr.39 62.§)

Gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar Gada pārskatu likuma 4.panta 2.¹ daļu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. kārtību, kādā finanšu pārskatā atspoguļo notikumus pēc bilances datuma, grāmatvedības politikas maiņu, grāmatvedības aplēšu izmaiņas un kļūdu labojumus;

1.2. kārtību, kādā uzskaita un novērtē ieņēmumus no preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas un no sabiedrības aktīvu nodošanas lietošanā citām personām, gūstot procentus, autoratlīdzības un dividendes;

1.3. pamatlīdzekļu un ieguldījuma īpašumu grāmatvedības uzskaites un novērtēšanas metodes un ar tiem saistīto izmaksu atspoguļošanas kārtību;

1.4. uzkrājumu, uzkrāto ieņēmumu, uzkrāto saistību, iespējamo saistību un iespējamo aktīvu novērtēšanas kritērijus un metodes;

1.5. kārtību, kādā sabiedrība, kura ir būvlīguma darbuzņēmējs vai cita ilgtermiņa līguma darbu izpildītājs, uzskaita un novērtē ar būvlīgumu vai citu ilgtermiņa līgumu saistītos ieņēmumus un izdevumus.

2. Noteikumi neattiecas uz komercsabiedrībām, kuras saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likumu sagatavo gada pārskatu atbilstoši starptautiskajiem grāmatvedības standartiem, kas pieņemti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002.gada 19.jūlija regulu (EK) Nr.1606/2002 par starptautisko grāmatvedības standartu piemērošanu (turpmāk – starptautiskie grāmatvedības standarti).

3. Šo noteikumu izpratnē:

3.1. notikums pēc bilances datuma ir labvēlīgs notikums (piemēram, radusies vai paredzama peļņa, aktīvu vērtības pieaugums vai saistību summas samazinājums) vai nelabvēlīgs notikums (piemēram, radušās vai paredzamas izmaksas vai zaudējumi, aktīvu vērtības samazinājums vai saistību summas palielināšanās), kas noticis laikposmā starp bilances datumu un datumu, kad gada pārskatu paraksta Gada pārskatu likuma 61.panta otrajā daļā minētā persona vai pārvaldes institūcija (turpmāk – gada pārskata sagatavošanas laiks);

3.2. grāmatvedības politika ir attiecīgo saimniecisko darījumu, faktu, notikumu un finanšu pārskata posteņu uzskaites, novērtēšanas un atspoguļošanas principi, metodes un noteikumi (piemēram, pamatlīdzekļu un ieguldījuma īpašumu novērtēšanas vai nolietojuma aprēķināšanas metodes, debitoru parādu vai krājumu atlikumu

novērtēšanas metodes, aizņēmuma procentu un soda naudas uzskaites un atspoguļošanas principi, uzkrājumu veidošanas noteikumi, metodes, kas tiek izmantotas peļņas vai zaudējumu vai naudas plūsmas atspoguļošanai finanšu pārskatā).

2. Notikumu pēc bilances datuma atspoguļošana finanšu pārskatā

4. Labvēlīgu vai nelabvēlīgu notikumu pēc bilances datuma, kas attiecas uz pārskata gadu, finanšu pārskatā atspoguļo, koriģējot posteņos iekļautās summas vai iekļaujot jaunus posteņus. Piemēram, uz pārskata gadu attiecas gada pārskata sagatavošanas laikā pasludināts tiesas nolēmums par sabiedrības darbību pārskata gadā vai iepriekšējos pārskata gados, šajā laikā iegūta informācija par aktīva vērtības samazinājumu bilances datumā, pirms bilances datuma iegādāta aktīva iegādes izmaksu lielumu vai pirms bilances datuma pārdota aktīva pārdošanas ieņēmumu lielumu.

5. Ja gada pārskata sagatavošanas laikā ir noticis nelabvēlīgs notikums, kas neattiecas uz pārskata gadu, bet var būtiski ietekmēt gada pārskatu lietotāju novērtējumu attiecībā uz sabiedrības līdzekļiem, saistībām, finansiālo stāvokli, peļņu vai zaudējumiem un naudas plūsmu vai lēmumu pieņemšanu nākotnē, par šādu notikumu sniedz informāciju finanšu pārskata pielikumā vai vadības ziņojumā, norādot šā notikuma paredzamās finansiālās sekas vai informējot, ka tās aplēst nav iespējams. Piemēram, finanšu pārskata pielikumā vai vadības ziņojumā sniedzama informācija, ja gada pārskata sagatavošanas laikā pieņemts lēmums par sabiedrības reorganizāciju vai par tās darbībai nozīmīgas struktūrvienības darbības izbeigšanu, nozīmīga galvojuma un garantiju saistības uzņemšanos vai ja bijis sabiedrības darbībai nozīmīgas aktīvu daļas zaudējums gada pārskata sagatavošanas laikā notikušas dabas katastrofas dēļ.

6. Ja gada pārskata sagatavošanas laikā sabiedrība izbeidz savu darbību, tās finanšu pārskata sagatavošanā un posteņu novērtēšanā nepiemēro pieņēmumu, ka sabiedrība darbosies arī turpmāk. Šādā gadījumā attiecīgi piemēro grāmatvedību reglamentējošajos normatīvajos aktos noteikto kārtību, kādā sagatavo slēguma finanšu pārskatu un novērtē un atspoguļo finanšu pārskata posteņos sabiedrības mantu, arī prasījumus un saistības, ja sabiedrības darbība tiek izbeigta.

3. Grāmatvedības politikas maiņas, grāmatvedības aplēšu izmaiņu un kļūdu labojumu atspoguļošana finanšu pārskatā

3.1. Grāmatvedības politika un tās maiņa

7. Sabiedrība dokumentē un grāmatvedībā konsekventi ievēro grāmatvedības politiku. Grāmatvedības politiku izvēlas un par tās ievērošanu atbild sabiedrības vadība.

8. Izvēloties grāmatvedības politiku, ievēro šādus nosacījumus:

8.1. grāmatvedības politika atbilst Gada pārskatu likumā noteiktajai prasībai, ka gada pārskatam jāsniedz paties un skaidrs priekšstats par sabiedrības līdzekļiem, saistībām, finansiālo stāvokli, peļņu vai zaudējumiem un naudas plūsmu (turpmāk – atbilstība likuma prasībai par patiesu un skaidru priekšstatu);

8.2. grāmatvedības politika nav pretrunā grāmatvedību un gada pārskatus reglamentējošajos, kā arī citos normatīvajos aktos noteiktajam regulējumam attiecīgo saimniecisko darījumu, faktu, notikumu vai finanšu pārskata posteņu atspoguļošanas, uzskaites un novērtēšanas jautājumos (turpmāk šajā nodaļā – normatīvais regulējums).

9. Sabiedrība maina grāmatvedības politiku tikai tad, ja ir mainījies normatīvais regulējums vai ja saistībā ar apstākļu maiņu līdzšinējās grāmatvedības politikas piemērošana vairs neatbilst likuma prasībai par patiesu un

skaidru priekšstatu.

10. Šīs nodaļas noteikumi par grāmatvedības politikas maiņu neattiecas uz gadījumiem, kad sabiedrība pieņem jaunu grāmatvedības politiku saistībā ar:

10.1. saimnieciskajiem darījumiem, faktiem un notikumiem, kas pēc būtības atšķiras no sabiedrības iepriekšējiem saimnieciskajiem darījumiem, faktiem un notikumiem vai sabiedrībai līdz šim bijuši nebūtiski;

10.2. vadības lēmumu noteiktu ilgtermiņa ieguldījumu daļu turpmāk novērtēt, izmantojot pārvērtēšanas metodi.

11. Ja grāmatvedības politikas maiņas pamatojums ir izmaiņas normatīvajā regulējumā, tās ietekmi finanšu pārskatā atspoguļo atbilstoši noteiktajai pārejas kārtībai no pastāvošā normatīvā regulējuma uz jauno regulējumu (turpmāk – pārejas kārtība).

12. Ja pārejas kārtība nav noteikta, kā arī ja grāmatvedības politikas maiņas pamatojums ir līdzšinējās grāmatvedības politikas neatbilstība likuma prasībai par patiesu un skaidru priekšstatu, tās ietekmi finanšu pārskatā atspoguļo šādi:

12.1. ciktāl tas iespējams, novērtē grāmatvedības politikas maiņas ietekmi uz visu attiecīgo iepriekšējo gadu finanšu pārskatu posteņu rādītājiem, it kā jaunā grāmatvedības politika būtu piemērota vienmēr, un tās kopējo ietekmi;

12.2. koriģē grāmatvedības politikas maiņas ietekmētos pašu kapitāla posteņu atlikumus bilanciē pārskata gada sākumā;

12.3. ciktāl tas iespējams, koriģē pārējos salīdzināmos rādītājus pārskata gada sākumā.

13. Ja nav iespējams novērtēt grāmatvedības politikas maiņas ietekmi uz visu attiecīgo iepriekšējo gadu finanšu pārskatu posteņu rādītājiem, sabiedrība drīkst koriģēt salīdzināmos rādītājus, sākot ar to datumu, kad šāda korekcija iespējama.

14. Ja grāmatvedības politikas maiņas pamatojums ir izmaiņas normatīvajā regulējumā, sabiedrība finanšu pārskata pielikumā sniedz šādus skaidrojumus:

14.1. tā ārējā normatīvā akta nosaukums un pieņemšanas datums, kurš radījis izmaiņas;

14.2. ja grāmatvedības politikas maiņa ir veikta saskaņā ar normatīvajā aktā noteikto pārejas kārtību, – paredzamā ietekme uz finanšu pārskatiem nākamajos pārskata gados;

14.3. grāmatvedības politikas maiņas būtība;

14.4. korekciju summas, kas attiecas uz pārskata gadu un iepriekšējiem pārskata gadiem, ciktāl tās iespējams noteikt, tai skaitā korekciju summas, kas attiecas uz peļņu pirms nodokļiem un uzņēmumu ienākuma nodokli;

14.5. ja grāmatvedības politikas maiņas ietekmes novērtēšana atbilstoši šo noteikumu 12.1.apakšpunktam uz kāda konkrēta iepriekšējā gada finanšu pārskata rādītājiem nav iespējama, – informācija par apstākļiem, kas izraisījuši šo situāciju, un datums, sākot ar kuru veikta grāmatvedības politikas maiņas kopējās ietekmes aprēķināšana.

15. Ja grāmatvedības politikas maiņas pamatojums ir līdzšinējās grāmatvedības politikas neatbilstība likuma prasībai par patiesu un skaidru priekšstatu, sabiedrība finanšu pārskata pielikumā sniedz šādus skaidrojumus:

15.1. grāmatvedības politikas maiņas būtība;

15.2. jaunās grāmatvedības politikas atbilstības pamatojums likuma prasībai par patiesu un skaidru priekšstatu;

15.3. korekciju summas, kas attiecas uz pārskata gadu un iepriekšējiem pārskata gadiem, ciktāl tās iespējams noteikt, tai skaitā korekciju summas, kas attiecas uz peļņu pirms nodokļiem un uzņēmumu ienākuma nodokli;

15.4. korekciju ietekme uz peļņu;

15.5. ja grāmatvedības politikas maiņas ietekmes novērtēšana atbilstoši šo noteikumu 12.1.apakšpunktam uz kāda konkrēta iepriekšējā gada finanšu pārskata rādītājiem nav iespējama, – informācija par apstākļiem, kas izraisījuši šo situāciju, un datums, sākot ar kuru veikta grāmatvedības politikas maiņas kopējās ietekmes aprēķināšana.

3.2. Grāmatvedības aplēšu izmaiņas

16. Sabiedrība sagatavo grāmatvedības aplēsi pamatlīdzekļu nolietojuma summas un uzkrājumu summas novērtēšanai, citu šajos noteikumos minētu izdevumu vai ieņēmumu veidu summu novērtēšanai, kā arī citos gadījumos, kad šāda aplēse nepieciešama, lai novērtētu pārskata gada peļņas vai zaudējumu aprēķinā vai bilanci iekļaujamās summas lielumu.

17. Grāmatvedības aplēsē iekļautajam novērtējumam jābūt ticamam. Novērtējums ir ticams, ja sabiedrība grāmatvedības aplēses sagatavošanā pamatojas uz pēdējo pieejamo informāciju un izmanto pierādījumus, grāmatvedību un gada pārskatu sagatavošanu reglamentējošajos, kā arī citos normatīvajos aktos noteiktos novērtēšanas modeļus un metodes vai – normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos – neatkarīgu ekspertu vērtējumu.

18. Sabiedrība maina grāmatvedības aplēsi, ja turpmāku notikumu ietekmē mainās apstākļi, kas bija par pamatu līdzšinējai aplēsei, vai ir iegūta jauna informācija.

19. Jauno grāmatvedības aplēsi piemēro finanšu pārskata posteņu novērtēšanai tajā pārskata gadā, kurā notikušas grāmatvedības aplēses izmaiņas, un attiecīgos gadījumos (piemēram, ja grāmatvedības aplēse sagatavota saistībā ar pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laika vai nolietojuma aprēķināšanas metodes maiņu) – arī nākamajos pārskata gados.

20. Grāmatvedības aplēses maiņas ietekmi finanšu pārskatā atspoguļo šādi:

20.1. ja jaunā aplēse attiecas tikai uz vienu pārskata gadu, tad tā gada finanšu pārskatā, kurā notikušas grāmatvedības aplēses izmaiņas, iekļauj attiecīgas finanšu pārskata posteņu vērtības korekcijas;

20.2. ja jaunā aplēse attiecas uz vairākiem pārskata gadiem, tad tā gada finanšu pārskatā, kurā notikušas grāmatvedības aplēses izmaiņas, iekļauj attiecīgas finanšu pārskata posteņu vērtības korekcijas, bet attiecīgos nākamajos pārskata gados jauno aplēsi ņem par pamatu finanšu pārskata posteņu vērtības noteikšanai.

21. Sabiedrība finanšu pārskata pielikumā sniedz informāciju (aplēses veids, summa) par tām grāmatvedības aplēsēm, kuru maiņa radījusi būtisku ietekmi pārskata gadā vai no kurām ir sagaidāma būtiska ietekme nākamajos pārskata gados, ja to ir iespējams noteikt, vai skaidrojumu par iemesliem, kādēļ šo ietekmi nav iespējams noteikt.

3.3. Kļūdu labojumi

22. Kļūdu, kas radusies un atklāta pārskata gadā vai gada pārskata sagatavošanas laikā, labo līdz gada pārskata parakstīšanas dienai, koriģējot attiecīgos finanšu pārskata posteņus.

23. Ja pārskata gadā vai gada pārskata sagatavošanas laikā atklāta iepriekšējos pārskata gados radusies kļūda (turpmāk – iepriekšējo gadu kļūda), to labo šādi:

23.1. ciktāl tas iespējams, nosaka kļūdas ietekmi uz attiecīgo iepriekšējo gadu finanšu pārskatu posteņu rādītājiem un tās kopējo ietekmi;

23.2. koriģē kļūdas ietekmētos aktīva, pašu kapitāla, uzkrājumu vai kreditoru posteņu atlikumus bilanciē pārskata gada sākumā;

23.3. ciktāl tas iespējams, koriģē pārējos salīdzināmos rādītājus pārskata gada sākumā.

24. Sabiedrība finanšu pārskata pielikumā sniedz šādu informāciju par konstatētajām iepriekšējo gadu kļūdām un to labojumiem:

24.1. kļūdas būtība (piemēram, matemātiska kļūda, grāmatvedības politikas kļūda, neuzmanības kļūda, kļūdaina faktu interpretācija, krāpšanas gadījums);

24.2. ar kļūdas labojumu saistīto korekciju summas, kas attiecas uz iepriekšējiem pārskata gadiem, ciktāl tās iespējams noteikt (tai skaitā kļūdas labojuma ietekme uz peļņu pirms nodokļiem, uzņēmumu ienākuma nodokli un peļņu);

24.3. ja kļūdas ietekmes noteikšana atbilstoši šo noteikumu 23.1.apakšpunktam uz kāda konkrēta iepriekšējā gada finanšu pārskata rādītājiem nav iespējama, – informācija par apstākļiem, kas izraisījuši šo situāciju, un datums, sākot ar kuru veikta kļūdas kopējās ietekmes aprēķināšana.

4. Kārtība, kādā uzskaitāmi un novērtējami ieņēmumi no preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas un no sabiedrības aktīvu nodošanas lietošanā citām personām, gūstot procentus, autoratlīdzības vai dividendes

4.1. Ieņēmumi no preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas

25. Ar pārskata gadu saistītos ieņēmumus no preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas iekļauj peļņas vai zaudējumu aprēķina postenī "Neto apgrozījums" Gada pārskatu likuma 21.pantā noteiktajā kārtībā. Ieņēmumus no preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas neatkarīgi no maksājuma datuma un rēķina izrakstīšanas datuma uzskaita tad, kad ir izpildīti attiecīgie ieņēmumu uzskaites nosacījumi.

26. Ieņēmumus no preču pārdošanas uzskaita tad, kad ir ievēroti visi šādi nosacījumi:

26.1. preces (attiecīgos gadījumos – īpašumtiesības uz precēm), viss risks par to bojāšanos vai bojāeju un visi varbūtējie ieguvumi no šīm precēm (ienākumi un vērtības pieaugums) ir nodoti pircējam;

26.2. sabiedrība spēj ticami novērtēt ieņēmumu un izmaksu summas, kas radušās vai radīsies saistībā ar preču pārdošanas darījumiem;

26.3. sagaidāms, ka samaksa par precēm tiks saņemta.

27. Preču pārdošanu atspoguļo, ņemot vērā saimnieciskā darījuma ekonomisko saturu un būtību, nevis tikai juridisko formu. Piemēram, ieņēmumus no preču pārdošanas uzskaita, ja sabiedrība ir nodevusi pircējam nozīmīgus īpašuma tiesībām uz precēm raksturīgos riskus, bet saglabā juridiskās īpašuma tiesības uz precēm, lai nodrošinātu samaksas saņemšanu vai lai garantētu iespēju pircējam saņemt atpakaļ par precī samaksāto naudu, ja pircējs nav apmierināts ar pirkumu.

28. Ar konkrētu preču pārdošanas darījumu saistītās izmaksas (arī pārdoto preču iegādes vai ražošanas pašizmaksu vai citu bilances vērtību, kas noteikta, piemērojot Gada pārskatu likuma 30., 31. un 32.pantu) iekļauj peļņas vai zaudējumu aprēķinā tajā pārskata gadā, kurā tiek iekļauti ieņēmumi no šā pārdošanas darījuma. Ja nav iespējams